

НАДІЇ ФЕРЕНЦ — ДО ПРЕКРАСНОГО ЮВІЛЕЮ МУДРОСТІ І ЗРІЛОСТІ

Бог дає людям просте людське життя, як гаму в симфонії з них мусимо творити самі. Життя — надсильний, подвижницький труд і творчість. По роботі ж — вмירותворенність і тихе осяяння...

(Ірина Жиленко)

От уже шість десятиліть вдало творить симфонію свого життя і праці прекрасний літературознавець та критик, вправний педагог і просто чудова жінка Надія Станіславівна Ференц. У гамі її долі можна виокремити, як і в музичній, сім ключових «нот»: наука, книга, поезія, сім'я, улюблена робота, спорт, життєві будні. Саме з них міцно вибудована її життєва дорога, початок якої веде нас у славне місто Рогатин на Івано-Франківщині (батьківщину Роксолани), де 20 квітня 1946 року вона народилася. З 1953 по 1964 рік навчалася в Рогатинській середній школі, після закінчення якої стала студенткою українського відділення філологічного факультету Ужгородського університету. Невипадково обдарована дівчина обрала для себе «філологічну» стежку, адже вибір цей зумовила любов до книжки, до художнього слова, а також лірич-

на настроєність душі юної Надії. Уже тоді вона відчувала неабияку потребу доторкнутися до прекрасного, долучитися до невичерпних джерел української культури, відкрила в собі тонке сприйняття «музики» поетичного слова. Разом з тим у душі нуртувала молода енергія, що сформувала і бажання реалізувати себе в інших галузях студентського життя. Тому Надія Ференц була старостою академгрупи та літературознавчого гуртка, займалася активною громадською роботою. Це все згодом допомогло їй міцно вкоренитися в ґрунт філологічної науки.

Після закінчення вузу Надія Ференц деякий час працювала організатором позакласної та позашкільної роботи Волосняківської середньої школи Великоберезнянського району, а потім методистом бюро пропаганди Закарпатської обласної організації Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

У стіни рідного університету повернулася в 1972 році, коли стала викладачем кафедри теорії та зарубіжної літератури. 1981 року захистила кандидатську дисертацію на тему «Соціальний, етичний та естетичний аспекти теми праці в українській радянській поезії» і одержала ступінь кандидата філологічних наук. З 1988 року і по сьогодні вона — провідний доцент кафедри української літератури, її люблять і поважають студенти, до її думки прислухаються старші й молодші колеги, вона є авторитетом і добрим другом для багатьох представників сучасної літератури Закарпаття.

Уже в перші роки викладацької праці повз уважне око і тонку душу Надії Станіславівни не могли пройти вагомі здобутки закарпатської літератури. У її науковому активі десятки рецензій на поетичні на прозові збірки закарпатських авторів, передмови до окремих видань (книжок В.Вовчка, В.Вароді, Х.Керити, Л.Кудрявської, Т.Чуйко, В.Скрипки, С.Малильо та ін.), численні публікації в періодиці,

присвячені новим книгам та пам'ятним датам. Тolerантність у ставленні до творчих людей, уміння проникнути в художній світ та мистецьке єство письменника, здатність висловлюватися містко і просто забезпечили Надії Ференц почесне місце серед найбільш відомих критиків краю, зумовили дружні стосунки із закарпатською літературною та журналістською елітою. Особливо теплими є взаємини ювілярки з представницями сучасної жіночої поезії Людмилою Кудрявською, Христиною Керитою, Тетяною Кобаль та ін.

Загалом коло наукових інтересів Надії Станіславівни надзвичайно широке. Це і українська поезія ХХ століття (творчість М.Бажана, В.Сосюри, П.Тичини, Д.Павличка та інших представників складного періоду розвитку національної літератури), і теоретичні аспекти літературного поступу, і важливі питання культурно-історичного життя Закарпаття. Домінантою ж літературознавчих зацікавлень ювілярки було і залишається письменство краю, що став для неї рідним. Наукові публікації Надії Ференц звернені до проблем розвитку закарпатоукраїнської літератури різних періодів — від першої половини ХІХст. до сучасних її здобутків. Заслужують на увагу літературно-критичні відгуки авторки на поезію О.Духновича, А.Патрус-Карпатського, В.Гренджі-Донського, Зореслава, Ф.Потушняка, М.Рішка, В.Вовчка, Л.Кудрявської, П.Скунця, Х.Керити. Своєрідним узагальненням її багаторічних наукових пошуків стало монографічне видання «Поезія і поети Закарпаття», що вийшло в 2003 році. До нього увійшли літературознавчі та критичні публікації різних років про творчість чільних представників літературного Закарпаття (В.Гренджі-Донського, Зореслава, Ю.Керекеша, В.Вовчка, П.Скунця та інших митців) і поетів-дебютантів. Прикметно, що матеріал книжки підпорядкований концепції національної специфіки край-

ової літератури, утвердження ідеалів соборності України та національних пріоритетів.

Перу Надії Станіславівни належать і ґрунтовні розділи «Поезія Закарпаття першої половини ХХ століття» та «Поетичний світ Христини Керити» у збірнику статей «Українська поезія Закарпаття ХХ століття», підготовленому викладачами кафедри української літератури.

Безумовно, що про рівень будь-якого дослідника свідчить обсяг і зміст його наукової продукції. Понад сто літературно-критичних та публіцистичних статей, книги про поезію Закарпаття та з теорії літератури показово демонструють науковий потенціал та неабияку працездатність Надії Ференц. Своєю енергією вона заряджає і колег з кафедри, надихає молодь. Тих, хто її добре знає, нерідко дивує витривалість цієї тендітної жінки, яка без особливих зусиль може прочитати протягом одного дня п'ять-шість пар студентам різних відділень і курсів. Причому молодь сприймає Надію Станіславівну як чудового лектора, котрий викладає матеріал без допоміжних засобів, напам'ять, має близьке студентам почуття гумору, ставиться до них із повагою, і, врешті, як справедливого екзаменатора, для якого головним критерієм оцінювання є знання і сумлінне ставлення до навчання. У її викладі студенти слухають фундаментальні курси з «Вступу до літературознавства» та «Теорії літератури», змістовні спеціальності з проблем розвитку окремих літературних жанрів, зокрема драматургії.

У студентському середовищі «виступає» ювілярка і в іншому амплуа. Обдаровані першокурсники уже з перших днів свого вузівського життя знаходять в особі Надії Станіславівни поціновувача їх дебютних поетичних та прозових спроб, толерантного порадидача і друга, доброго знавця азів художньої творчості. Нерідко ця співпраця триває протягом усіх років навчання талановитого студента.

Надія Ференц відкриває перед філологами та широкою громадськістю ще одну грань своєї творчої натури — ораторський хист. Так, як вона, мало хто уміє сказати. Влучне слово, експресивне, лаконічне, без напруженості і штучності, навіть тембр її голосу здатні зачепити найпотаємніші струни душі, викликати відповідні емоції. Хоч сама вона каже, що завжди неймовірно хвилюється, однак внутрішній трепет ніколи не прозирає назовні через її уміння опанувати себе. Інколи подібні виступи Надія Станіславівна «оживлює» власними поетичними рядками, демонструючи талант митця-лірика, часом і майстра гумористичного жанру. Тому ювілярка завжди раді бачити на різних літературних акціях — вечорах, конференціях, зустрічах, презентаціях книжок, — та на заходах, що влаштовуються викладачами та студентами філологічного факультету.

Але якщо в першому семестрі ми кожного дня можемо зустріти що привітну і завжди життєрадісну жінку на факультеті чи кафедрі, то другий семестр

для Надії Станіславівни — це час для самоудосконалення, роботи над собою. Фактично, кожен її навчальний рік поділений на два періоди: перший — титанічна праця на викладацькій ниві, коли практично не залишається часу і сил для інших складових життя науковця; наступний же дає змогу займатися улюбленою справою — читати нові літературознавчі дослідження та твори, писати рецензії й наукові статті, готувати до друку книжки та методичні посібники. Весняний настрій, помірна завантаженість аудиторними заняттями, спрага за новою літературою дають змогу Надії Станіславівни зреалізувати себе в царині філологічної науки. Вона каже, що дуже рада такому розподілові свого часу, який символізує два головні ракурси її професійного «я» — роботи зі студентами і науки.

Серед викладачів кафедри Надія Ференц виділяється ще однією рисою характеру — любов'ю до спорту. Юнацьке захоплення плаванням, ручним м'ячем, тенісом, лижами, гімнастикою, катанням на ковзанах спричинилося до того, що спорт став невід'ємною складовою її життя. Вона і сьогодні пропагує оздоровлення організму, надихає колег із кафедри на заняття спортом і здоровий спосіб буття.

Було б, однак, несправедливо не сказати про те, що які б розділи не містила книга її долі, всі вони підпорядковуються одному спільному заголовку, ключовим у якому є слово Жінка. Адже саме жіночість зумовлює тонкий ліризм її душі, любов до прекрасного, здатність відкинути все буденне та перехідне, толерантність і чуйність у ставленні до колег та студентів, до свого чоловіка — відомого науковця Юрія Балеги. Знаємо Надію Станіславівну і як таку, котрій хочеться кинути через плече всі негаразди і труднощі, пов'язані з роботою і наукою, та задовольнити власне жіночі амбіції: пройтися по крамницях, придбати щось новеньке, щоб виглядати гарно і стильно, поділитися таємницями з близькими людьми, подивитися романтичний художній фільм, почитати легку і далеку від науки літературу, особливо поезію для душі. Бо вона — тонка, лірична натура, закохана у поетичне слово, здатна відчутти і належно оцінити красу художньої мови і яка уміє сама реалізувати свої найпотаємніші думки та емоції в ліричній формі. Ще в дитинстві у неї проявився талант до віршування, який пізніше розвинувся і сформував естетичні смаки. На думку Надії Станіславівни, найтонші, найщиріші поетичні рядки народжуються в період смутку. Тому вона найбільше любить елегійну, мінорну поезію, особливо жіночу.

Тож колеги з кафедри української літератури бажають Вам, люба Надіє Станіславівно, насамперед справжнього жіночого щастя, доброго здоров'я, наснаги і творчого натхнення, щоб легко писалось і жилося, щоб у всіх починаннях велося, а життя дарувало безліч радісних миттєвостей. Хай Бог збереже Вас на довгі щасливі літа!

Евеліна Балла — доцент
кафедри української літератури УжНУ,
кандидат філологічних наук